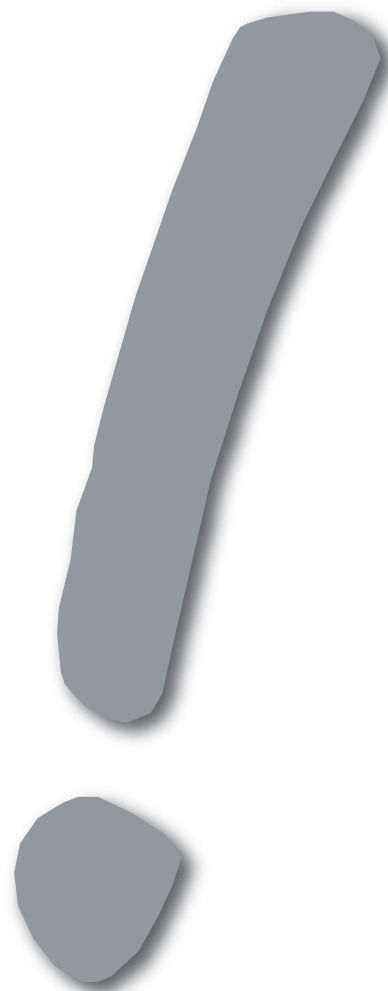

***Hela Sverige
ska leva!***

Innehåll:

Förord	3
Alla behövs	4
En hållbar landsbygd	5
Kultur gör skillnad	6
Lokal service för alla	7
Utbilda nära	8
Bo och resa på landsbygden	9
Bredband i varje by	10
Mikrofonder i varje region	11
Företagsamma bygder	12
Stärkt inflytande och ekonomiskt utbyte	13
Politiken ska styra och ge utrymme	14
Egna anteckningar	15

Förord

På landsbygden finns de resurser som krävs för ett hållbart samhälle. Här finns en livsmiljö som många eftersträvar, med närhet och samarbete mellan människor, en attraktiv miljö med plats för nya idéer, initiativ och entreprenörskap. Kreativa landsbygdsföretagare startar lokal förädling och etablerar sig inom nya nischer.

All utveckling är lokal. De 5 000 lokala utvecklingsgrupper som bildar byarörelsen spelar en viktig roll för Sverige. De tar sig an allt mer komplexa och krävande samhällsuppgifter i takt med att både marknad och det offentliga drar sig undan.

Storstäderna och universitetsorterna växer medan stora delar av landsbygden hamnar i bakvatten och är på väg att avfolkas. Sverige klyvs. Den här obalansen måste rättas till i utbyte mellan land och stad till ömsesidig nytta.

I tomrummet som skapas bygger byarörelsen nya strukturer. Bymackar och lokala servicepunkter startas, fiber grävs av gamla och nybildade föreningar. Bygdebolag etableras för att samla pengar och ta över skolan eller köpa en fastighet för att bygdens företag ska få bra lokaler.

Vår uppmaning till politiken är: forma regler och frigör ekonomiska resurser så att människor lokalt kan fortsätta sitt angelägna arbete med att skapa en livskraftig landsbygd som attraherar och välkomnar. Det ger ett robust samhälle med mångfald och valfrihet i bosättning och livsstil.

I det här programmet finns många av de åtgärder som krävs. Programmet har skrivits med en mängd kreativa förslag från den nyligen genomförda Landsbygdsriksdagen i Gävleborgs län som underlag. De uppmaningar vi ger i programmet vänder sig till politiken på olika nivåer av vårt samhälle.

Hela Sverige ska leva

Åse Blombäck
Ordförande
Hela Sverige ska leva

Staffan Nilsson
Ordförande
Hela Sverige ska leva

Läs mer

En komplett dokumentation av underlaget från Landsbygdsriksdagen i Gävleborgs län finns att läsa på hemsidan:
landsbygdsriksdagen.se

Alla behövs

Alla behövs på landsbygden och alla bidrar – män och kvinnor, unga och gamla. Men två grupper behöver särskild uppmärksamhet: nya svenskar och unga. Vår landsbygd behöver fler invånare. Nya svenskar kan både utveckla bygden och motverka främlingsfientligheten.

Många byalag vill göra en insats för att stötta nyanlända flyktingar, och välkomnar dem som vill flytta till deras byar. Nyinflyttade – oavsett bakgrund – har ofta andra perspektiv och kompetenser som är värdefulla för bygden.

Ofta placeras asylsökande på landsbygden för att det saknas bostäder i storstäderna. Det ställer höga krav på lokalsamhället som i många fall tar på sig ett stort ansvar för att mottagandet ska flyta friktionsfritt. Det behövs stöd och resurser för detta arbete!

Regionala överenskommelser om samarbete mellan föreningsliv och offentliga aktörer som arbetar med flyktingar och nya svenskar är ett första steg. Se civilsamhällets organisationer som möjliggörare och jämlikar i ett gemensamt arbete!

Lika viktigt som det är att få nya svenskar och de som redan bor på landsbygden att trivas där, lika viktigt är det att unga vill stanna kvar.

Den förhärskande normen är att unga ska vilja flytta från landsbygden. De som stannar ses lätt som mindre värda. Det här är ett synsätt som måste bort. Stötta ungdomarna och ge dem inflytande medan de fortfarande bor kvar. Bygden får energi av ungas perspektiv och initiativ, och blir en plats som de gärna återvänder till.

Det är fortfarande inte självklart att fråga unga vad de vill göra och hur, innan vuxna drar igång aktiviteter. Fråga och låt unga testa och misslyckas! Vuxna behövs som stöd.

Alla barn och unga ska ha samma möjligheter till utveckling och acceptans. Ett genusperspektiv ska genomsyra all utbildning, från förskolan och uppåt. En bygd som präglas av öppenhet blir också en attraktiv plats att leva på.

Vi uppmanar

- Regeringen ska i sina regleringsbrev till statliga myndigheter skriva in samarbete med, och stöd till civilsamhällets organisationer.
- Statliga myndigheter, kommuner och idéburna organisationer ska sprida information om möjligheten till arbete och boende på landsbygden till våra nya svenskar, och skapa praktiska möjligheter för inflyttning.
- Teckna överenskommelser inom integrationsområdet på regional och kommunal nivå och gör verkstad! De ska föregås av ordentliga dialogprocesser.
 - Utveckla fler sätt att validera nya svenskers yrkeskunskaper så att deras kompetenser tas till vara.
- Stöd kunskapsöverföring till nya svenskar och den yngre generationen genom någon form av lärlingssystem.
- Förbättra förutsättningarna för ungas organisering på landsbygden genom att öka det offentliga stödet till lokala grupper där unga är aktiva och delaktiga.

En hållbar landsbygd

Resurserna för omställning till ett mer hållbart samhälle finns på landsbygden. Här finns de förnybara naturresurserna som ger mat, energi, byggmaterial och industriråvaror.

För ett skonsamt resursuttag krävs en befolkad landsbygd. Sverige behöver mer lokal produktion för lokal konsumtion. Kretsloppen ska så långt möjligt slutas i små cirklar, istället för att hårdhänt exploateras i storskaliga system och samlas i metropolerna medan avfallet sprids på landsbygden.

De gröna småföretagen, de 5 000 lokala utvecklingsgrupperna och de 100 nya omställningsgrupperna måste få goda möjligheter att skapa hållbara lösningar som ger oss alla lokalt producerad mat och energi och andra produkter med korta avstånd mellan producent och konsument.

För något år sedan avslutades projektet Hållbara städer, där 357 miljoner kronor slussades ut till främst storstä-

derna under en fyraårsperiod. Nu är det landsbygdens tur att få ett program anpassat för våra förutsättningar. Det ska vara ett statligt program med brett upplägg för att fånga det folkliga engagemanget, där folkbildningen har en viktig mobiliserande och stödjande roll.

De gamla målen för andelen förnybar energi av Sveriges förbrukning har varit för lågt satta – de skulle vara förverkligade år 2020 och är redan passerade. Regeringen bör höja målet för andelen förnybar energi rejält för att sätta hårdare press på fortsatt teknisk utveckling och användning av exempelvis biogasanläggningar och solceller.

Vad gäller livsmedel importerar vi cirka 50 procent av det vi konsumerar, och det är ofta mat som producerats med lägre krav och därmed billigare. Vi anser att andelen svenska livsmedel av vår konsumtion borde öka. Bygg inte på åkermarken, den behövs för produktion av livsmedel och energi.

Vi uppmanar

- Inrätta ett statligt program om minst 200 miljoner kronor för en fyraårsperiod för att understödja det folkliga engagemanget för omställningen till ett hållbart Sverige.
 - Höj målen rejält för andelen förnybar energi av vår konsumtion.
- Ta fram en nationell strategi som tydligt stöttar lokal produktion av livsmedel för en tryggad livsmedelsförsörjning.
 - Se över regelverket så att det blir lättare att starta och driva lokal och småskalig verksamhet. Tillsynsavgifter med mera måste anpassas till verksamhetens omfattning.
- Stimulera lokal upphandling genom reglementen som tar hänsyn till miljö, kvalitet och sociala aspekter.

Kultur gör skillnad

Ett rikt kulturliv i bygden innebär att invånarna har en bas att bygga andra aktiviteter på. Kulturen är ett kitt som föränar, som kan skapa självförtroende och framtidstro. Det finns exempel där kulturen spelat en avgörande roll för en bygds utveckling.

Decentraliserade satsningar på kultur ska vara en självklar del i landsbygdspolitiken och den regionala tillväxtpolitiken. För kommunen finns det flera olika sätt att uppmuntra det lokala kulturlivet – exempelvis genom små bidrag och annan assistans till festivaler, hemvändardagar, etcetera.

Kultursamverkansmodellen som infördes 2011 har som mål att öka utrymmet för regionala prioriteringar och variationer. Det medför en mer decentraliserad kulturpolitik, men det finns inga krav på att den ska innefatta hela länet, alltså inkludera landsbygden.

Ofta är det svårt för den ideella sektorn att ta vara på möjligheterna som samverkansmodellen innebär. Det är viktigt att större aktörer är intresserade av att backa upp små kulturarrangemang och samverka. De små kan också ge förutsättningar och mervärde för de stora.

Kultur behöver inte vara ett eget område. Låt den kommunala kulturstrategin genomsyra alla politikområden och använd kulturen som ett verktyg för exempelvis inflyttning. För att det ska lyckas krävs kontinuitet och långsiktig planering.

Kommunen är en viktig partner som kan gå in som medfinansierare av arrangemang tillsammans med de kulturbärande organisationerna Hembygdsförbundet, Folkets hus och parker, Bygdegårdarna och Våra gårdar.

De så viktiga mötesplatserna på landsbygden ska utrustas med modern teknik för att kunna täcka de behov som kulturevenemang kräver. Också de små lokalerna ska få chansen med de möjligheter som allt billigare utrustning innebär.

Biblioteken fyller en viktig funktion både som mötesplats och i bildningssyfte. Att utveckla nya former av bibliotek på landsbygden med utökad service, bland annat genom längre öppettider, är ett sätt för kommunerna att prioritera kultur på lokal nivå.

Vi uppmanar

- Uppmuntra kommunerna att göra kulturstrategier som genomsyrar politikens alla områden, där allas kulturbehov finns med. Strategierna bör vara långsiktiga för kontinuitet i verksamheten.
- Satsa resurser på den ideella sektorn som föreningslivet och folkbildningen för att arbeta med kultur, bland annat som verktyg för inflyttning och demokratiutveckling.
 - Satsa på en avgiftsfri kulturskola med öppen inbjudan till alla skolbarn och som når alla.
 - Digitalisera de små samlingslokalerna.
- Utveckla biblioteken i nya former med exempelvis ökade öppettider.

Lokal service för alla

Alla som bor i Sverige ska ha rätt till service, oavsett var de bor. För att kunna leva ett fullgott liv med likvärdiga chanser till försörjning och hög livskvalitet krävs skolor, post, apotek, affärer och annan service. Lokal service är också förutsättningen för att företag ska kunna etablera sig och utvecklas på landsbygden.

Det behövs ett beslut om en lägsta acceptabel nivå på samhällsservice som varje invånare i Sverige ska ha tillgång till, oberoende av bostadsort.

Så kallade servicepunkter sprids nu i hög takt runt om på landsbygden. Idag finns cirka 50 servicepunkter på landsbygden och fler är på gång. En servicepunkt ska erbjuda ett kvalitetssäkrat grundpaket av service, anpassat efter lokala förhållanden och det behövs minst 500 servicepunkter i Sverige. De ska byggas ut i ett samspel mellan byarna och kommunen och med möjlighet till statlig basfinansiering.

De servicepunkter som finns bygger till största delen på lanthandeln. En undersökning som Hela Sverige ska leva

gjort visar att lanthandlarna lever ett osäkert liv. Fyra av tio är tveksamma till att deras butik kommer att finnas kvar om fem år. Förutom service till invånarna stärker servicepunkterna även lanthandelns existens.

IT-teknik gör att stora delar av den offentliga servicen kan nå landsbygden i form av olika typer av e-tjänster. Samarbeta kring en servicepunkt kan ge större närhet till bland annat hälsovård för landsbygdens invånare. E-hälsa kan dock inte helt ersätta mänskliga möten med sjukvårdspersonal. Därför är det viktigt att satsa på distriktsköterskorna.

Barnomsorg och äldreboenden är service som fyller flera funktioner. En väl utbyggd barnomsorg, med möjligheter till ”nattis”, främjar en jämställd landsbygd och ger föräldrar möjlighet att arbeta på obekväma tider.

Äldreomsorgen bör byggas ut med fler trygghetsboenden på landsbygden. Detta gör att de äldre kan stanna kvar i sina hemtrakter och ger samtidigt möjlighet för andra att ta över deras större och mer arbetskrävande bostäder.

Vi uppmanar

- Bestäm en lägsta acceptabel servicenivå, oavsett bostadsort.
- Utveckla minst 500 servicepunkter i ett samarbete mellan byarna och kommunen.
 - Höj ersättningen till ombud för post, apotek, spel, etcetera.
 - Bygg ut den teknik som ett täckande nät av e-hälsa kräver.
- Utveckla den nära vården och omsorgen, oavsett vem som utför den.

Utbilda nära

Tillgång till bra skolor är en förutsättning för en levande landsbygd. Det borde också vara en självklarhet att barn inte ska behöva resa för långt för att få lagstadgad undervisning.

Att byskolor är viktiga visas av de många protester som bryter ut när skolor läggs ner, av de många föreningar som bildas och tar över nedläggningshotade skolor, och i den uppfinningsförmåga som ofta blomstrar i små skolor. Forskning visar också att barn från byskolor i genomsnitt har högre meritvärde än barn från större skolor.

Små skolor har många möjligheter som kan realiseras med innovativa idéer och politisk vilja. Är elevunderlaget litet, kan exempelvis barn från tätorterna och barn till ny-anlända svenskar och flyktingar få plats.

Lagen bör ändras så att fjärrundervisning tillåts från de lägsta klasserna och i alla ämnen – självklart med pedagoger i klassrummet. Med tekniska hjälpmedel och samarbete mellan olika skolor kan undervisningen breddas, fler skolor kan erbjuda fler ämnen och tillgodose fler behov hos eleverna.

En byskola med bra bredband och teknisk utrustning som rejäla bildskärmar kan bli ett nav för bygdens utveckling och en utgångspunkt för annan viktig lokal service.

Tillgång till fullgod språkundervisning är en förutsättning för nya svenskers möjligheter att stanna på små orter. Vi ser att resurserna inte är tillräckliga och att kvalitén på undervisningen på SFI och i hemspråk är bristfällig i många kommuner.

Den fria folkbildningens metoder är viktiga för den lokala kompetensförsörjningen och skulle kunna ha en ännu större betydelse för att bygga nya lokala strukturer.

De regionala högskolorna och universiteten är betydelsefulla för landsbygdens utveckling. De ger de unga möjlighet att utbilda sig nära hemorten, och företag utanför storstadsregionerna får tillgång till kvalificerad arbetskraft. De blir emellertid allt mer styvmoderligt behandlade, exempelvis går hela 75 procent av de statliga forskarpengarna till storstadsregionerna. Universiteten utanför storstäderna mister forskningsmöjligheter och studenter. Här måste en omfördelning ske.

Vi uppmanar

- Inrätta en särskild lärarutbildning för små skolor där distansundervisning är en viktig del.
 - Tillåt distansundervisning genom hela grundskolan och i alla ämnen.
- Förse de små skolorna på landsbygden med god teknisk utrustning för distansundervisning.
 - Ge barn en trygg skolresa mellan hem och skola.
- Öppna för studieförberedande utbildningar hos bildningsförbunden och folkhögskolorna.
 - Omfördela statliga utbildnings- och forskarpengar så att en större andel av dem går till universitet och högskolor utanför storstadsregionerna.
 - Förbättra och skräddarsy SFI-undervisningen utifrån elevernas olika kunskaper.
 - Ge undervisningen i hemspråk en högre status i alla skolformer med den nya teknikens hjälp.

Bo och resa på landsbygden

Landsbygden erbjuder en god boendemiljö och plats för byggande i attraktiva lägen. Det måste finnas lediga bostäder för unga och andra som föredrar att hyra sin bostad. Men idag byggs det få hus och lägenheter på svensk landsbygd. De stimulansåtgärder som vidtagits på senare år har inte haft någon större effekt.

Den förändring som gjordes för några år sedan av fastighetsskatten, som blev till en kommunal avgift, har kraftigt gynnat storstadskommuner framför kommuner på landsbygden. Också avdragsrätten för bostadslån ger storstäderna en betydande fördel.

De nya strandskyddsreglerna har inte gjort det lättare att bygga i strandnära lägen på landsbygden för att utnyttja attraktiva miljöer. Med förenklade regler som tar landsbygdens behov i beaktande kan det göras. Självklart med hänsyn till naturskydd och friluftslivets behov.

Bristen på hyreslägenheter på landsbygden gör att många blir kvar i sina hus trots att de skulle vilja byta till en lägenhet. Det försvårar också för ungdomar att bo kvar i sin hembygd. Byggande av kooperativa äldreboenden och seniorboenden samt bostäder för unga bör stimuleras. För att få fart på byggandet av hyresrätter på landsbygden krävs förstärkta statliga åtgärder.

Fler arbetstillfällen på landsbygden måste skapas. Alla vill eller kan inte starta och driva företag. Det är därför viktigt att uppmuntra distansarbete. Den moderna tekniken skapar bra förutsättningar för ett flexibelt arbetsliv och kan minska trängsel och transporter och skona miljön. Det bör uppmuntras genom okonventionella grepp. Myndigheter och företag som går i täten bör premieras på olika sätt.

För att kunna bo på landsbygden krävs en god infrastruktur med bredband, vägar, järnvägar, färjor och flyg. Det finmaskiga vägnätet är viktigt för landsbygdsborna, både för gods- och persontransporter. Det är också de så kallade trafiksvaga järnvägarna. Ett exempel är inlandets järnvägsnät med Inlandsbanan som sammanhållande band. Det behöver öppnas i sin helhet och rustas till god standard. Flyg krävs också för snabba förbindelser där avstånden är mycket långa.

Brist på kollektivtrafik skapar också avstånd. Det finns exempel på spännande lösningar på landsbygden. Det är dags att ta nästa steg, samla de erfarenheter som finns och ge resurser och riktlinjer för en kollektivtrafik även på landsbygden. Flexibilitet för lokala lösningar krävs.

Vi uppmanar

- Förbättra stöden till byggen av hyresrätter på landsbygden.
- Premiera företag och myndigheter som låter de anställda arbeta på distans.
 - Differentiera arbetsgivaravgifterna ytterligare för att stimulera jobb på landsbygden.
- Stöd lokala lösningar för en god kollektivtrafik.

Bredband i varje by

Snabbt bredband upphäver stora avstånd och är en grundförutsättning för att leva och verka på landsbygden. Det digitala nätet är ett redskap i vardagen, som levererar och tar emot samhällsinformation och service i ökande grad.

Närvaro på nätet är numera en förutsättning för de flesta företag – marknadsföring, kontakt med kunder och leverans av varor och tjänster sköts ofta virtuellt. Utan ett snabbt bredband lär inte heller ungdomarna bo kvar.

Fiberföreningar etableras i rask takt för att bygga bredband där inte marknaden är intresserad. Men de behöver kvalificerad assistans i den komplicerade byggprocessen och också i ett driftskede.

Staten och kommunen måste ta mer ansvar för utvecklingen och skapa en långsiktig strategi för att hela lands-

bygden ska få bredband. Ett enklare gemensamt regelverk krävs, liksom förbättrad styrning och uppföljning. Medlen måste garanteras långsiktigt i ett mer kontinuerligt flöde än som sker idag. Snabba utbetalningar krävs för att föreningarna ska klara likviditeten.

Enligt lagen om elektronisk kommunikation har alla rätt till telefoni där de bor. Fungerande telefon- och mobilnät är en jämlikhets- och samhällsfråga, inte bara en marknadsfråga. Men mobiltelefonin är ett problem på många delar av landsbygden. Samtal bryts, det finns ingen täckning och internet fungerar inte som det ska.

Alla har rätt till åtminstone 1 Mbit/s i internetuppkopplingen. Det är numera alldeles för lite, när många behöver använda smartphones och datorer både i jobbet och privat.

Vi uppmanar

- Höj målet och besluta att det ska finnas bredband på minst 100 Mbit/s i varenda by, senast 2015.
- Ta fram en tydligare nationell bredbandsstrategi för genomförandet och se till att alla kommuner tar fram strategier och planer som innefattar hela kommunen.
- Anslå ytterligare 1,5 miljarder av nationella medel till lokala fibernätverk utöver pengar till sammankopplingen av nätverken.
- Ge en lämplig aktör i uppdrag att organisera ett nationellt supportkansli för de lokala fiberföreningarna, där de kan få stöd under hela processen och de resurser som krävs för att göra detta.
- Uppdatera lagen om elektronisk kommunikation så att det är en samhällelig rättighet att ha minst 30 Mbit/s i internetuppkoppling.

Mikrofonder i varje region

Landsbygden har en större andel egna företag per invånare än staden, men det är betydligt svårare att hitta finansieringskapital för investeringar där.

Fastigheter, som ofta utgör säkerhet för lån, fungerar inte alltid eftersom marknadsvärdet är för lågt. Ny forskning visar att antalet bankkontor på landsbygden har halverats sedan början av 90-talet och att det har haft en negativ inverkan på kapitalförsörjningen i de drabbade områdena. Lokala banker som sparbankerna är mer benägna att investera i lokala företag – de känner till förutsättningarna i området.

Många lokala utvecklingsgrupper startar bygdebolag i form av ekonomiska föreningar eller aktiebolag, för att samla kapital i bygden och driva projekt, köpa in fastigheter

och satsa på företagsetableringar. Bygdebolagen får sin finansiering genom att invånarna köper andelar eller aktier.

Mikrofonder är ett sätt att lösa kapitalförsörjningen. Mikrofonderna i Sverige är ett samarbete mellan Hela Sverige ska leva, Coompanion, Ekobanken och Jak-banken. Den är registrerad hos Finansinspektionen och fungerar som nav för regionala mikrofonder. Sådana regionala mikrofonder växer nu fram runt om i landet till – på lite sikt – en rikstäckande infrastruktur för mikrofinansiering.

Alla regioner ska ha en regional mikrofond. De regionala mikrofonderna kan bidra med garantier/borgen för banklån. De ska även kunna gå in med ägarkapital och förskott till EU-finansierade projekt med mera. De tar emot både privat och offentligt kapital.

Vi uppmanar

- Förenkla regelverket och underlätta start och drift av lokala kapitalförsörjningsorganisationer, exempelvis sparkassa, mikrofonder och bygdebolag.
- Anslå ett årligt offentligt driftsstöd på minst 500 000 kronor till varje regional mikrofond och fem miljoner kronor till Mikrofond Sverige.
- Avsätt ett samlat fondkapital på 100 miljoner till Mikrofond Sverige.

Företagsamma bygder

Landsbygdsföretagandet är mångfacetterat. Här finns alla storlekar och typer – från företagarna som driver flera verksamheter för att få tillvaron att gå ihop till större företag vars produktion huvudsakligen går på export. De små företagen utgår ofta från naturresurserna och förädlar råvaror eller arbetar med turism. Service och konsultverksamhet växer inom vitt skilda branscher. Allt fler idéburna företag startas med andra mål än att göra vinst.

För att dessa företag ska fortleva och utvecklas behöver de – beroende på storlek och verksamhet – stöd av olika slag. Rådgivning, utbildning och finansieringshjälp efterfrågas och måste tillhandahållas.

Samhällsservicen är betydelsefull för om ett företag ska etablera sig på orten; butik, skola, arbetsförmedling etcetera. De lokala utvecklingsgrupperna är viktiga och skapar en kreativ miljö som uppmuntrar och stimulerar entreprenörskap och företagande.

Tillgång till utbildad arbetskraft måste finnas. Här har de regionala högskolorna en betydelsefull roll både som

samarbetspartner och utbildare av människor med anknytning till regionen.

Nätverkande är viktigt, att få hjälp att hitta möjliga samarbetspartners för att tillsammans stärka de enskilda företagens produkter eller tjänster. För den lilla företagaren tar detta mycket tid och här har kommunen och regionen stor betydelse.

Den lokala ekonomin är betydelsefull. Lokal ekonomi handlar bland annat om hur pengarna ska stanna i bygden och ge inkomster och arbetstillfällen där. Kommunen har en mycket viktig roll som upphandlare av lokala varor och tjänster. Kommunens tjänstemän behöver lära sig mer om hur den lokala ekonomin fungerar och stärks.

Idéburna företag kan utveckla servicen i byn och de kan även vara ett sätt att skapa meningsfull sysselsättning. De bör stimuleras genom exempelvis skattelättnader. Arbetsförmedlingens och kommunernas kunskap är viktig för att idéburna företag startas och de bör utbildas i socialt företagande. Landsbygdsutvecklare ska verka som stöd för det lokala föreningslivet, inte bara företagandet.

Vi uppmanar

- Satsa på stöd, utbildning och nätverkshjälp till de små företagen.
 - Öka kunskapen om andra former av företagande, till exempel idéburet företagande, hos berörda aktörer, som arbetsförmedlingen och försäkringskassan.
- Utbilda myndigheter och andra berörda aktörer i upphandling med målet att stärka bygdens hållbarhet och ekonomi.
 - Stöd idéburet företagande genom skattelättnader.
- Skapa resurser för landsbygdsutvecklare i varje kommun.

Stärkt inflytande och ekonomiskt utbyte

I Sverige finns ungefär 5 000 lokala utvecklingsgrupper spridda över landet. De är en förutsättning för ett helt och välmående Sverige.

Dagens kommuner är stora till ytan och det är ofta långt från kommunledningskontoret till kommunens landsbygd. Här fyller de lokala utvecklingsgrupperna en viktig roll. De är demokratiskt uppbyggda och utgör vår första samhällsnivå närmast medborgarna under den kommunala nivån. De är en viktig del av civilsamhället.

Att ta vara på de lokala gruppernas engagemang och kunskap vinner hela vårt samhälle på. Det ger en fördjupad demokrati med invånare som känner delaktighet och där finns pengar att tjäna på mer välgrundade beslut och smarta lokala lösningar.

På några håll i Sverige finns fungerande partipolitiskt obundna kommunala nämnder eller områdesstyrelser med ekonomiskt ansvar, där invånarna genom lokal representation svarar för viss kommunal service. Lösningar för att stärka den lokala demokratin och effektivisera förvaltningen bör uppmuntras, och regler anpassas för den typen av initiativ.

I omkring hundra kommuner finns nätverk av lokala grupper, så kallade kommunbygderåd, som tillvaratar byarnas intresse i ett samarbete med kommunen. Sådana bör finnas i alla landsbygdskommuner.

Lokalt ledd utveckling (LLU) eller Leader med sitt trepartnerskap av ideella, offentliga och privata aktörer ger också lokalt inflytande och är ett viktigt instrument för bygdens utveckling.

Samverkan karakteriserar byarörelsen på alla nivåer, även internationellt inom Hela Norden ska leva och inom europeiska nätverk. Utbytet stärker byarörelsens position både på hemmaplan och internationellt. European Rural Parliament är ett exempel på initiativ som bygger på samarbete inom den europeiska byarörelsen, för att ge en röst för den allmänna landsbygdsutvecklingen utanför de mer specifika jordbruks- och miljöintressena.

Våra naturresurser ska brukas så att de bidrar till ett hållbart samhälle med lokalt inflytande, lokal ersättning och så långt möjligt lokalt ägande. Ett större inslag av lokal förvaltning ger både bättre naturvård och ekonomisk nytta för berörda bygder. De exempel som finns på förvaltning av skyddade områden ger underlag för fortsatta satsningar.

Landsbygdens naturresurser är avgörande för hela landets utveckling. De bygder som berörs av exploateringen bör få ersättning för det intrång och de olägenheter det kan innebära. Det gäller till exempel gruvor, älvar som regleras för vattenkraft, vindparker samt skogen.

Vi uppmanar

- Förenkla för bygder att bilda lokala områdesstyrelser med ekonomiskt ansvar.
 - Ställ resurser från Nordiska Rådet och EU till förfogande för nordiska och europeiska nätverk som arbetar med allmän landsbygdsutveckling.
- Utveckla lokal förvaltning av bland annat skyddade naturområden.
 - Inför kommunal vetorätt för provborrningar för gas-, olje- och mineralprospektering.
- Ge lokalsamhällen ersättning för och inflytande över allt nyttjande av naturresurser inom deras område.
- Beskatta företag som exploaterar naturresurserna i de kommuner och regioner som berörs.

Politiken ska styra och ge utrymme

Landsbygden är beroende av politiska beslut på alla nivåer från kommunen till EU. Mycket kan vi i byarörelsen själva göra, med egna krafter. Men ytterst styrs utvecklingen av politiska beslut och åtgärder. Det är ett växelspel mellan vårt engagemang och de nödvändiga politiska besluten.

Det här är inte det första programmet som Hela Sverige ska leva skriver. En blick bakåt visar att några av våra välmotiverade förslag har genomförts, men att också mycket kvarstår. Politiska deklARATIONER om att hela Sverige ska leva får alltför sällan genomslag i praktisk politik och när de leder till beslut genomförs de inte alltid enligt de ursprungliga intentionerna.

Regler tas bort och förenklas. Det är bra, men samtidigt införs andra nya regler och pålagor som sammantaget ökar byråkratien. De stora aktörerna klarar ofta att manövrera bland paragraferna medan det är svårare för de små. I avregleringstider behövs skärpta regler för att hålla stora aktörer på mattan, men ett okänsligt genomförande innebär alltför ofta att fötterna slås undan för de små, både företag och föreningar.

Projektkulturen skapar problem med administrativt jobb, likviditetsproblem och allmän osäkerhet och kan leda till passivitet istället för handling. En ekonomisk bas är nödvändig för att de idéburna organisationerna ska kunna ta för sig.

Det krävs ett utrymme för det lilla och lokala att hantera de lokala frågorna. Våra byagrupper och kommunerna måste få ett starkare inflytande och anpassa verksamheter till de lokala förhållandena och hitta de smarta lösningarna.

Staden är normen och koncentration och storskalighet kännetecknar utvecklingen. Medieredaktioner utanför storstadsområdena läggs ner och landsbygdens politiska representation försvagas med allt färre politiker från landsbygden.

Samtidigt finns ljusglimtar. Landsbygden har de senaste åren börjat uppmärksammas mer av medier och rikspolitiken. Det är på tiden och lovande. Det finns också tecken på en mer positiv utveckling i många landsbygder, även i små kommuner och byar, med inflyttning och ökad befolkning.

Djärva tag behövs för att vända utvecklingen på stora delar av vår landsbygd, särskilt i glesbygden i norra Inlandet. Vi uppmanar våra politiker att svara upp mot det folkliga engagemanget på landsbygden. Anpassa regler och ställ tillräckliga resurser till förfogande. Tillsammans skapar vi en attraktiv och hållbar landsbygd!

Vi utvecklar Sverige!

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva har till uppgift att ge råd och stöd till lokala utvecklingsgrupper och tillhandahålla redskap för framgångsrikt lokalt arbete. Vi är också en organisation som påverkar, genom att lyfta de frågor som är betydelsefulla för människorna på landsbygden.

Det finns ungefär 5 000 lokala utvecklingsgrupper runt om i Sverige. De kan ha olika namn, som byalag, samhällsförening eller intresseförening. Gemensamt är att de består av människor som gått samman och bestämt sig för att forma sitt närområdes framtid. De arbetar med det som är viktigt för människorna i just det området. Det kan vara att ta över skolan, bygga ett vindkraftverk, utveckla den lokala servicen eller underlätta för de lokala företagen. Vissa arbetar med alltihop.

Oftast hittas en lokal utvecklingsgrupp på landsbygden eller i små samhällen, men de finns även här och var i storstäderna.

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva är en medlemsorganisation för dessa lokala grupper och för cirka femtio organisationer som valt att stödja arbetet.

**Hela Sverige
ska leva!**

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva
Stortorget 7, 2 tr, 111 29 STOCKHOLM • Telefon 08-24 13 50 • info@helasverige.se • helasverige.se

Följ oss även på:

